

אברי צור

ילדות

אברי נולד למשפחה מהמעמד הבינוני. אביו היה פקיד, אמו עקרת בית. אמו של אברי היתה גרושה (דבר שהיה מאוד חריג באותה תקופה), והיה לה בן מנישואיה הקודמים. אברי לא הכיר אותו, ורק פעם אחת ראה אותו, "כך שפחות או יותר הייתי בן יחיד". דבר חריג נוסף אצל אמו היה שבצעירותה היגרה לארה"ב, חיה שם פרק זמן לא ארוך וחזרה לצ'כיה. הם

התגוררו בעיירה סלובקית קטנה, "קצת אנטישמיות" למרות שבסלובקיה היו הקתולים בד"כ יותר אנטישמים מהפרוטסטנטים, הרי שבעיירה שלהם הפרוטסטנטים היו יותר אנטישמים. אברי זוכר שהרבה פעמים בדרכו לביה"ס היו רודפים אחריו הגויים להציק והוא נאלץ לברוח. "כנראה ששם למדתי לרוץ". "רצתי נהדר".

למד בגימנסיה ריאלית, ובניגוד לילדים יהודים אחרים היה הרבה יותר הומניסט ופחות ריאליסט. היה מסתובב בכותה בלטינית, אבל קיבל פיק ברכיים כשהיה צריך לגשת ללוח לפתור בעיה מתמטית. כל תלמידי הכיתה היו גויים פרט לאברי ותלמיד נוסף, והייתה תקופה שאברי היה היהודי היחיד בכיתה.

אברי היה בעליית נוער, אבל לזו היה יותר ציביון של צופים (טיולים, ספורט וכו') מאשר של צינות. "להגיד עלי שהייתי ציוני אי אפשר".

עלייה

עלה ארצה בגלל עליית היטלר לשלטון. אלמלא זאת אין לו ספק שהיה נשאר בצ'כיה. אין סנטימנטים לצכוסלובקיה וגם לא געגועים לחזור או לבקר. העריך כסטודנט צעיר שהמדינה היתה מאוד דמוקרטית, צעירה, דינמית ומתקדמת. אבל תחושה של משהו שאבד שם אין לו.

לארץ עלה בגיל 17 והיה בין הבוגרים בקבוצתו. אבל הפערים בגיל היו של חודשים. העליה היתה קצת בעייתית. כשהיו על הים המלחמה פרצה והגרמנים נכנסו לקראקוב. לא היה ברור יחסה של איטליה (היו צריכים לעבור דרך טרייסט), ורק כאשר התברר שבשלב זה היא שומרת על נייטרליות הם יכלו להמשיך. הגיעו לחיפה שם חיכה להם מדריך מגבע.

בגבע

גבע היתה חוויה עבור אברי. לא יכול לומר שקיבל שם ערכים בלתי רגילים, אבל בהחלט קיבל ערכים שאפשר לחיות איתם. בעיקר היחס לעבודה. במבט לאחור "אין ספק שהם ניצלו אותנו עד זוב דם". ביומו הראשון בגבע הגיע לפרדס. מרכז הפרדס צבי כהן (הבעל של המדריכה שלהם) שהיה בשלב יותר מאוחר מדריכים של אנשי חוליות בגליל. צבי ניגש אל אברי ומסביר בידיים מה הוא מתכוון לעשות אתו, שם לו שק על הכתפיים "אברי שטיינר איננו. התמוטט עם השק". טוב. עם הזמן למד לעבוד ובהחלט נחשב לעובד טוב וחרוץ, למרות שלא היה בעל מבנה גוף של מתאגרף, היה בעל רצון חזק.

הקשר עם אמו והדודים נשמר בחליפת מכתבים.

תותחן בצבא הבריטי

בגבע לא נשאר הרבה זמן, כי החליט יחד עם חברים נוספים להתגייס לצבא הבריטי ולהיות תותחן. על שום אפשרות אחרת פרט לתותחנים הם לא היו מוכנים לשמוע. בתותחנים נמצא להם לבסוף מקום. אברי שירת עם קבוצת אנשים מאוד מאוד טובים בתותחנות אווירית (נ.מ.), שהייתה נקראת באנגלית: First

Palestinian light acak battery. הסמל שלהם היה בפרק זמן מאוד ארוך אברהם יפה ז"ל. לאחר פרק זמן קיבל אברי שני פסים "בומברדיר", דרגה שנחשבה מכובדת מאוד, היתה גאוות יחידה. אברי ניצל את מרבית הזמן ללימודים במטרה להגיע להוראה, ומאחר והייתה לו נטייה להומניסטיקה, פנה להיסטוריה, תנ"ך, ידיעת הארץ, שפה וכו'. "בהחלט למדתי הרבה". אנגלית הוא למד בצבא. הרבה כתותחנים הם לא עשו, והמלחמה מתקרבת לקיצה. הארוע היחידי שבו התרחש משהו היה כאשר היחידה שלו הפילה מטוס גרמני בעת שהותם בקפריסין, ותפסה את שני טייסיו שצנחו.

אברי שאף לקבל מלגה מהצבא ע"מ להמשיך בהוראה.

את מרצ'ק הוא פגש בסלובקיה במחנה הכשרה. עלו יחד ארצה ושהו יחד בגבע (גם שלמה קוגל ונעמי בוקסבאום). הם נישאו כשאברי עוד היה חייל, והדבר הצריך פרוצדורה של שאלות ותחקורים עד שנקבע שהוא בר חתונה, כשקיבל את האישורים המתאימים, נישאו בחוליות (מטולה).

כשהשתחרר רצה ללמוד הוראה (אחרי שבמשך שנים הוויכוח היה אם ללמוד רפואה כללית או רפואת שיניים), אבל מרצ'ק אמרה "לא", וכך הגיע לחקלאות, למרות שחשב שיכול היה לתרום בתחום ההוראה אינו מצטער על ההסבה המקצועית וההליכה לתחום החקלאות. במשך קיבל עבודה במטע ואחרי זמן קצר מאוד הוטלה עליו כל האחריות.

בשנתו האחרונה בצבא הבריטי לקראת השחרור הוא היה הממונה על מחסן גדול מאוד ברחובות, שהכיל ביגוד, ציוד צבאי ופרודוקטים. "אני מספר את הסיפור הזה משום שלמדנו לגנוב". מהר מאוד הבינו שאפשר לסחוב משם ביגוד וציוד, וכך סיפקו את צרכיהם של אנשי חוליות. פעם אפילו ביצעו הברחה מסוכנת שעברה בשלום של טלפונים וכובעי פלדה לחולדה. הכל היה מתוכנן ומסודר, ואברי ידע בדיוק את זמני הביקורת, למד לקפל את הסוודר שלוש פעמים כך שמסוודר אחד היו שלושה, והמבקר אם היה טורח לספור היה מקבל את הכמות הרצויה. אבל המבקרים בד"כ היו מסתכלים על המחסן שהיה טיפ טופ מסודר, "הייתי בחור מאוד מסודר" מתרצים והולכים.

מהצבא הבריטי השתחרר באופן סופי בשנת 1945, אבל בשנה האחרונה של שירותו היה לו למעשה תעודת שחרור. את הביגוד (משוחררי הצבא הבריטי קבלו מזוודה + חליפה + עניבה + חולצות + תחתונים עד הבריטיים) וכספי השחרור הוא קיבל רק ב - 45. בתעודת השחרור שלו נכתב בחור הגון (עם דגש על הגון), עובד קשה ואינטליגנטי.

מטעי תפוחים בחוליות

כשהגיע לחוליות ונכנס למטע עבד שם עם אברי יוגב ז"ל, דב רינגל, פנחס מנצר ז"ל. עם פנחס התחלק באחריות ולאחר נפילת פנחס ז"ל הוטלה כל האחריות על אברי. הרבה על מטעים הוא לא ידע, אבל יתרון אחד היה לו שהוא שלט היטב באנגלית, יצר קשר עם מספר אוניברסיטאות בארה"ב, וביקש וקיבל ספרות מקצועית בכמות אדירה. כך למד. הנהלת המשק דאז רצתה לדעת אם מבחינה מקצועית אפשר לנטוע באזור תפוחים. הם פנו לתחנת הניסיונות של רחובות (מרכז וולקני של היום), ובקשו אינפורמציה קרקעית ואקלימית ע"מ לבדוק אם אפשר לגדל תפוחים. עד היום שומר אברי מכתב מפרופסור סמוש ז"ל שהיה אז המומחה בארץ לנשירים בכלל ותפוחים בפרט שכותב: "האזור אינו מתאים לגידול תפוחים. צריך לגדל זיתים, רימונים וכרמים. בכל אופן די הצלחנו עם תפוחים. במשך פרקי זמן ארוכים יחסית אנחנו סיפקנו כ - 10% של כלל התפוחים במדינה "אנחנו קיבוץ חוליות". היו תקופות שיוסף בר אשר ז"ל שהיה אז גזבר היה בא אל אברי ואומר לו שהוא לא יודע מה לעשות עם ההכנסות של התפוחים. "יש לי יותר מדי כסף. לא נעים לי" באותה תקופה לגזבר קיבוץ לא היה נעים להסתובב עם כסף. היום המצב קצת שונה.

בקיבוץ מאוד התקדמנו בנושא התפוח. היו לנו יבולים מאוד כבדים שעלו על הממוצע ב – 300%. זוהי עובדה. שנה, שנה, היתה מגיעה כיתה מהפקולטה לחקלאות עם המדריכים אל אברי שטיינר (צור) ובקשו הרצאה על גידול תפוחים בחוליות.

את השם שטיינר החליפו ב "צור" כשיגאל נולד.

את כל הידע בתפוחים רכש בלימוד עצמי תוך כדי עבודה ומספרות אמריקאית. עד היום מקבל בקביעות חמישה קילו ספרות אמריקאית מקצועית וממשיך ללמוד. העבודה היתה עבודה פיזית קשה והימים ארוכים. "כל הדור שלי יגיד בלי היסוס עבדנו קשה מאוד". גם נשים וגם גברים. קשה היה אז להצביע על אנשים שהתנהגו אחרת, או במילים אחרות "השתמטו מעבודה".

את המעבר מתיבות קטיפ למיכלים חוליות עשו ראשונים (בעזרת ניו זילנדי אחד שאתו אברי יצר קשר), ועל כך קיבל את פרס קפלן. זה היה בשנת 1958. אותו ניוזילנדי המציא המצאה פשוטה וגאונית בה משתמשים עד היום. ישראל היתה המדינה השנייה בעולם אחרי ניוזילנד שסיגלה לעצמה את העבודה במיכלים.

היו שתי מהפכות בתפוח: א. הריסוס בשיטת המפוח. ב. המכלים. גם השקיה בטפטוף נחשב כמהפכה, אבל התחילה בירקות וחדרה בעצלתיים למטעים. היו לנו נשירים מגוונים : כרם קטן, שזיף יפני, אגסים, אפרסקים (לפרק זמן מסויים שממנו עשינו חייל). כבר אז היה בית קירור במשק.

לשאלה של רחל "איך תפקד המשק ומניין הכסף?"

אברי אומר שקודם כל היה מזל. שנית לא היינו פזיזים ושקלנו בכובד ראש כל השקעה. (לכל השקעה קדמו דיונים וויכוחים מרים). היו ענפים שהכניסו כסף טוב. למשל המדגה. בגידולי שדה חוליות לא כ"כ הצליחה. אלה היו הצלחות בינוניות או כישלונות ממש. (פרט לאספסת בניצוחו של ראובן רוזן, שקיבל גם הוא פרס על ההישגים שלו בתחום זה מחברת "הזרע"). פרחים, תפוח"א, בוטנים – כל אלה היו כישלונות. המרוויח העיקרי באותה תקופה היה המדגה, המקום השני נשירים – תפוחים, במקום השלישי המפעל שאמנם התחיל בעצלתיים ובלא הרפתקנות, אך כיום מחזיק בכבוד רב את כלכלת המשק על הכתפיים, ואילו החקלאים "תפרנים מסכנים" כיום.

באירגון מגדלי הפירות

בשנת 1960 פנתה מזכירות אירגון מגדלי הפירות אל המשק ואל אברי ע"מ שיתחיל לעבוד אצלם. אברי חשב שפונים אליו כאל איש מקצוע (ארגון מגדלי הפירות הוא גוף המורכב מאנשי מקצוע ומזכיר), אלא שהם פנו אליו ע"מ שיקבל על עצמו את תפקיד מזכיר הארגון. אברי מספר שהוא קיבל מזה פיק ברכיים. שר החקלאות דאז היה משה דיין ז"ל, ואברי לא ידע איך הוא ידבר עם משה דיין. בסופו של דבר קיבל את התפקיד על עצמו "שבהחלט הצלחתי בו", ובשצף קצף החל להתעסק עם אויר מבוקר בהיקף ארצי. כשחזר הביתה בשנת 62 החליט להכניס את השיטה הזו אלינו, עם ידע טכני מועט ביותר והרבה מאוד שאלות פתוחות. בסיס השיטה פעל כמו בצוללת. מבנה אטום לחלוטין (בפח) בלא שתהיה אפשרות של כניסת או בריחת אויר מכיוון שכך זה נכשל. בתוך החדר יוצרים נוסחה ספציפית של מעט מאוד חמצן ויחסית הרבה CO2 (יחסית הרבה – הכוונה לאחוזים ספורים). עם הקמתו של חדר קירור זה אצלנו בשנת 62 "עשינו כסף לא נורמלי". היינו השניים במדינה (פרט לקיבוץ נאות מרדכי) שעבדו בשיטה זו.

אברי זוכר שבבית היה ויכוח גדול, כי כסף לא היה ויצחק שלח ז"ל (שהיה פעיל וכמעט מנהיג חוליות) היה חרד כמו רבים שזה עלול לסבך את המשק. למרות שהתקבלו תקציבי פיתוח הם לא הספיקו. יצחק יצר קשר עם איזשהו הולנדי שהיה מוכן לתת את הכסף הדרוש בתנאי שאח"כ הוא יקבל 50% מהרווח. אברי:

"צעקתי גוועלד, לא מסכים". לא קבלנו את התנאי, "ועשינו בחוכמה רבה". בסופו של דבר הסתדרו ע"י מכרזים והתחברות לחברות קטנות, ומאוד הצלחנו.

אחרי עבודה של שלוש שנים בארגון מגדלי הפירות, ולפי דרישת המזכיר (היה אז מקובל להחזיר פעילים הביתה) אברי חזר למשק. (באי רצון מכיוון שהיו אתו במו"מ והבטיחו לו ניהול מחלקה למטעים המשרד החקלאות, מחלקת נשירים. אברי פנה למשק לקבל אישור לקחת על עצמו את העבודה הזו, והמשק אמר "לא"). כשחזר למשק נעים היה מרכז המטע ואברי ריכז את נושא הקירור והאריזה, ובזמנו הנוטר עבד במטע. זה נמשך כ- 8 שנים ואז התחילו לעבוד עליו שייצא לפרס.

שליחות בפרס

עיקר הלחץ הופעל ע"י מנכ"ל משרד החקלאות דאז אברהם בלום, וכל פעם היה נקרא לת"א שם אמרו לו: אתה יוצא לפרס. הוא אמר: אני לא יוצא לפרס. תודה שלום. תמיד שיחה של 10 דקות. לאברי לא היה שום עניין בפרס. "לא הבנתי מה איבדתי בפרס". המו"מ נמשך עד שבאחד הימים חיים גבתי (שר החקלאות) התערב ותבע שהוא ייצא לפרס. "ואז אני שומע את זוגתי אומרת: בעצם מה אכפת לך? אמרתי "טוב. יוצאים לפרס". בסה"כ לא הצטער על הפרשה הפרסית שלו. זו היתה עבודה בהיקף גדול מאוד ועם הרבה בעיות, אבל התמודד עם זה לא רע, וקיבל הרבה "קומפלימנטים" ממנהל הפרוייקט הפרסי שהיה מדורג כמעט כמו שר, והפניה אליו היתה "כבודו". בחור מבריק. עו"ד במקצועו. בפרס היה שנתיים וחצי, ובזמן שהייתו שם קיבל פניה ממשרד החקלאות שאזור הגליל נשאר ללא מדריך והם מבקשים שייתן הסכמתו להיכנס להדרכה. אברי השיב לפניה שהוא צריך לגמור את זה עם המשק. היענות המשק והיענותו של אברי הי חיוביות ובשנת 70 כשחזרו מפרס ואחרי טיול אברי עוד עשה תורנות מטבח של חודש ויצא לעבוד בהדרכה.

תקופת המזכיר שלו היתה בשנת 1977 – 1978. "לקחתי אז חופשה ללא תשלום ממשרד החקלאות". כיום אברי בן 68 ופנסיונר, אבל בעקבות הפניה של משרד החקלאות הוא ממשיך לעבוד על בסיס "חוזה מיוחד".

על הקיבוץ היום

הראיה היא כמובן סובייקטיבית שלי, אבל התחושה בשנת 1950 היתה מלווה בהרגשה כמעט הירואית פשוטו כמשמעו. אנחנו בונים מדינה. קיבוץ זה מדינה, זה צבא, זה תרבות, זה חקלאות. קיבוץ היה הכל, ואברי משוכנע שבלעדי ההיקף הגדול של ההתיישבות הקיבוצית, היינו בקושי עצום מגיעים למדינה. עשינו זאת מתוך שליחות (למרות שזה נשמע כפרזה). היו מעט מאוד משתמטים אז, ורבים עבדו הרבה שעות בעבודה קשה, וזה היה מובן מאליו. תנאי הדיור היו קשים ואוכל היה בצמצום. דברים היו שונים והתקבלו ברוח טובה. לא היתה ביקורת. הדבר הזה נגמר, והיום לנסות לחפש אידיאלים לקיבוץ – איננו מאמין בזה. אברי רואה כיום את התנועה הקיבוצית והקיבוץ כאפיזודה שחלפה. במקום הרעיון באה צורת חיים, אבל מאחר והמטען הרעיוני חסר, החיים נעשים מאוד, מאוד מורכבים.

בכל נקודת השוואה אישית בין האדם שהוא כיום בקיבוץ ובין האדם שהוא היה יכול להיות בעיר, מבחינת הישגים וצורת חיים מה נותנים לו החיים. כל זה מאוד מסובך וקשה להבנה. אברי כיום לא מאמין שאפשר לחזור לאחור, וזה מעמיד בסימן שאלה גדול מאוד את כל עתיד התנועה הקיבוצית הישראלית בטווח הארוך. המצב הזה הוא בסיס למתחים ומשברים, ולכן אנחנו כל הזמן בריצה אחר רמת החיים הקיימת כאן ומאלתרים. אנחנו כיום עובדים הרבה פחות, ובגלל זה הסתבכנו. לא רק בגלל החוסר במנהיגות כלכלית ראויה לשמה. בדבר אחד הוא מאמין בתורתו של מרקס: "אדם שעובד - יוצר נכסים". אנחנו היום לא עובדים מספיק ויש לכך הוכחות למכביר. יש לנו בעיה. אנחנו משתנים ולא קופאים על השמרים כמו כל הדברים מסביבנו, אבל לנו חסר הרעיון וזאת הבעיה. אם לא מחנכים את הדור הצעיר והנוער לרעיון כל

שהוא, אין ספק שהוא לא יצליח. בי"ס "דנציגר" יכול כיום לתרום לילדינו באותה מידה בדיוק כמו ביה"ס בכפר בלום. מתאר לעצמו שאם כיום תהיה הרצאה על הרעיון הקיבוצי וההשתתפות לא תהיה חובה, יהיו שם אחד וחצי "קינדרלאך". זו אולי צורה מאוד לא מעודדת ופסימית לסיים את הדברים, אבל אני חי את החיים האלה ומעורה (ההשתתפות שלי באספות אמנם ירדה). גם כיום יכול להגיד על החברה הקיבוצית שהיא פחות גרועה מחברות אחרות, וזה כנראה יישאר אם לא תהיה הידרדרות קיצונית.

החברה החוליונית היא חברה טובה (ולמזלנו יש לנו את המפעל כך שהמשברים הם לא כלכלים), אבל אם חלילה נתחיל לתקצב ארוחות אנחנו לא נעמוד בזה, ולדעתי זה יגרום "לעזיבה עממית".